

Vårt Dnr: E-20220930-1
Vår ref: Inger Svedmyr

Socialdepartementet

Er referens:

s.remissvar@regeringskansliet.se
CC s.fs@regeringskansliet.se

Diarienummer: S2022/02635

Yttrande över remissen: Vägen till ökad tillgänglighet – delaktighet, tidiga insatser och inom lagens ram SOU 2022:22 – ”Tillgänglighetsdelegationen”

1 Våra synpunkter på remissen i sammanfattning

Tillgänglighet till vård handlar inte bara om möjlighet att få tid för undersökning och behandling. För elöverkänsliga är det stora problemet brist på fysisk tillgänglighet.

Det vore önskvärt om vården följde principen om *universell utformning* av miljön, men så är inte fallet. För personer med lindrigare elöverkänslighet är det möjligt att göra anpassningar såsom att släcka belysningen, stänga av datorer och trådlös utrustning. På en del mottagningar görs detta helt naturligt som en del i bemötandet av patienten, men ofta får den elöverkänsliga plåga sig igenom ett besök eller ge upp och gå hem utan vare sig undersökning eller behandling.

För personer med svåra elöverkänslighetsproblem är det helt omöjligt att besöka vårdinrättningar. För dem är hemsjukvård det enda alternativet.

Det behövs särskilda team med vana från ”fältmässiga förhållanden” som kan göra hembesök för alla olika typer av sjukvårdsbehov. Det vill säga, allt från benbrott till cancerbehandling, blindtarmsoperation och så vidare. Alltså ett slags fältsjukvård, inte olik den som medicinska specialteam kan ge i tredje världen.

All hemsjukvård måste kunna ske utan att personalen har med sig mobiltelefoner, datorer mm.

Det måste också alltid vara möjligt att komma i kontakt med vårdgivare via telefon och få tala med en människa – närmare en tiondel av Sveriges befolkning saknar tillgång till dator med internet eller en smartphone!

I övrigt ställer vi oss helt bakom Funktionsrätt Sveriges yttrande över remissen!

Elöverkänsligas Riksförbund _____ Medlem i Funktionsrätt Sverige

Post- och Besöksadress	Telefon	Fax	E-post	Org.nr.	Plusgiro	Bankgiro
Blåsutvägen 53 121 36 JOHANNESHÖV Stockholm	08-712 90 65	08-712 89 48	info@eloverkanslig.org	812400-9484	67 84 45-8	788-2970

2 Om oss

Elöverkänsligas Riksförbund är en funktionsrättsorganisation som organiserar personer med funktionsnedsättningen elöverkänslighet.

Förbundet är medlem i Funktionsrätt Sverige som organiserar 50 funktionsrättsförbund.

Förbundet har för närvarande ca 2200 medlemmar.

Enligt Miljöhälsorapporten 2009 från Socialstyrelsen är 3,2 % av den vuxna befolkningen elöverkänsliga. Det motsvarar över 300 000 personer. Cirka 0,4 % är svårt drabbade.

Elöverkänslighet är en funktionsnedsättning och elöverkänsliga omfattas av ”Från patient till medborgare – en nationell handlingsplan för handikappolitiken” antagen av riksdagen den 11 maj år 2000.

I FN-konventionen om rättigheter för personer med funktionsnedsättning som EU har antagit och Sverige ratificerat är det ”universellt utformade samhället” en central utgångspunkt.

De kraftiga utbyggnaden av trådlös teknik de senaste 20 åren har medfört en mycket försämrad tillgänglighet i hela samhället för elöverkänsliga. Detta har skett trots att allt fler varningssignaler kommer från olika håll, såsom resolutioner och deklARATIONER från internationella organ (se nedan), i form av forskningsrapporter och inte minst, de drabbades dokumenterade erfarenheter. Resolution 1815 (2011)¹ från Europarådet uppmanar medlemsländerna bland annat att:

8.1.4. ägna särskild uppmärksamhet åt elöverkänsliga människor som lider av ett syndrom som medför överkänslighet mot elektromagnetiska fält och införa särskilda åtgärder för att skydda dem, inklusive att inrätta strålningsfria zoner som inte täcks av trådlösa nätverk;

Fler angelägna råd återfinns i den kompletta resolutionstexten (svensk översättning bifogas).

Den 31 maj 2011 tillkännagav WHO:s cancerforskningsorgan IARC att de beslutat att klassificera radiofrekventa elektromagnetiska fält, som de långt tidigare gjort med lågfrekventa magnetfält, såsom ”Class 2B carcinogen”, det vill säga som möjligen cancerframkallande, i samma grupp som DDT och bly².

1 Resolution 1815 (2011) länk till originaltext på engelska:
<http://assembly.coe.int/nw/xml/XRef/X2H-Xref-ViewPDF.asp?FileID=17994&lang=en>

2 Meddelande om IARC:s (International Agency for Research on Cancer) klassificering av radiofrekventa fält inklusive de som kommer ifrån moderna kommunikationsutrustning och mobiltelefoner som möjligen cancerframkallande, länk till IARC:s meddelande: http://www.iarc.fr/en/media-centre/pr/2011/pdfs/pr208_E.pdf

Elöverkänsligas Riksförbund _____ **Medlem i Funktionsrätt Sverige**

Post- och Besöksadress	Telefon	Fax	E-post	Org.nr.	Plusgiro	Bankgiro
Blåsutvägen 53 121 36 JOHANNESHÖV	08-712 90 65	08-712 89 48	info@eloverkanslig.org	812400-9484	67 84 45-8	788-2970

Stockholm

Den 11 maj 2015 lämnade 190 forskare från 39 länder in en uppmaning till FN, FN:s medlemsstater och Världshälsoorganisationen (WHO) där man begär att de [FN] antar mer skyddande riktlinjer för exponering för elektromagnetiska fält (EMF) och trådlös teknik, med hänsyn till allt starkare bevis för risker.

Forskarna bakom "International EMF Scientist Appeal"³, uppmanar generalsekreteraren och FN-anslutna organ att främja förebyggande åtgärder för att begränsa EMF-exponeringar och att utbilda allmänheten om hälsoriskerna, i synnerhet för barn och gravida kvinnor.

I dokumentet "EUROPAEM EMF Guideline 2016 for the prevention, diagnosis and treatment of EMF-related health problems and illnesses"⁴, redogör Europas främsta läkare och experter på problematiken runt elöverkänslighet för den vetenskapliga bakgrunden och ger rekommendationer avseende diagnos och behandling.

I en nyligen publicerad forskningsrapport⁵ med titeln "Electrohypersensitivity as a Newly Identified and Characterized Neurologic Pathological Disorder: How to Diagnose, Treat, and Prevent It." redogör professor D. Belpomme och medarbetare för bl a hur elöverkänslighet kan diagnosticeras, behandlas och förebyggas. Se referens nedan.

För Elöverkänsligas Riksförbund:

Inger Svedmyr, sakkunnig och Per Segerbäck, sakkunnig

Bilaga: Resolution 1815 (2011) från Europarådet i svensk översättning (PDF)

-
- 3 Länk till pressmeddelandet: i original på engelska:
https://emfscientist.org/images/docs/EMF_Scientist_Press_Release_5-1-2015.pdf
Svensk översättning: https://emfscientist.org/images/docs/transl/Swedish_EMF_Scientist_Appeal_2015.pdf
- 4 Länk till komplett artikel på engelska:
<https://www.degruyter.com/downloadpdf/j/reveh.2016.31.issue-3/reveh-2016-0011/reveh-2016-0011.pdf>
- 5 Belpomme, D.; Irigaray, P. Electrohypersensitivity as a Newly Identified and Characterized Neurologic Pathological Disorder: How to Diagnose, Treat, and Prevent It. Int. J. Mol. Sci. 2020, 21, 1915.
Länk till komplett artikel på engelska: https://www.mdpi.com/1422-0067/21/6/1915?type=check_update&version=2

Elöverkänsligas Riksförbund _____ **Medlem i Funktionsrätt Sverige**

Post- och Besöksadress	Telefon	Fax	E-post	Org.nr.	Plusgiro	Bankgiro
Blåsutvägen 53 121 36 JOHANNESHÖV Stockholm	08-712 90 65	08-712 89 48	info@eloverkanslig.org	812400-9484	67 84 45-8	788-2970